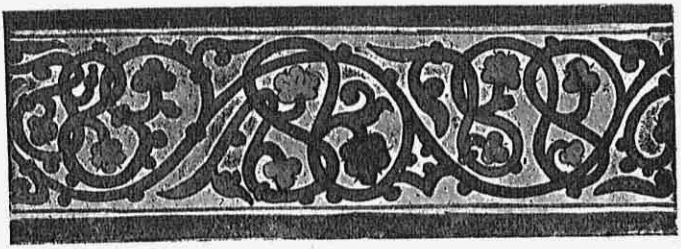

ΧΑΘΜΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ

λένη!... Ἑλένη!...

Ἡ φωνή, ἀδύνατη σὰ μούρμουρο, φερμένη ἀπὸ μακριὰ μὲ τ᾽ ἀνοιξιάτικο ἀεράκι, χάϊδεψε τ᾽ αὐτιά της· καὶ ἡ κοπέλλα κοντοστάθηκε. Κοίταξε γύρω. Ψυχὴ γεννητή. Ἔρημος ὁ ἐξοχικὸς δρόμος, τὰ χωράφια, τὸ μονοπάτι ποὺ ἔβγαινε στὴ δεντροστοιχία. Δεξιά, λίγο παρέκει ἀπὸ τὸ δρόμο, τὸ χτίριο τῆς φυλακῆς, τετράγωνο, μουντό, βαρύ, μὲ τὰ σιδερόφραχτα παράθυρά του — τρεῖς σειρὲς — φαινότανε σὰν ἀκατοίκητο κι᾽ ἂς ἔκρυβε μέσα του τόσες κολασμένες ψυχές. Ἀπὸ κεῖ βέβαια θὰ βγῆκε ἡ ἀνεμόσυρτη φωνή. Κάποιος ὀνομάτιζε κάποια γυναῖκα, τὴν καλοῦσε. Κι᾽ ὄχι βέβαια αὐτὴ ποὺ λεγότανε Πολυξένη — μιὰν ἄλλη. Γιατὶ ἡ κοπέλλα δὲ γελάστηκε. Τὸ κράξιμο δευτέρωσε, πάντα ἀδύνατο, μὰ σάμπως καθαρώτερο τώρα:

— Ἑλένη!... Ἑλένη!...

Ἡ Πολυξένη στήλωσε τὴ ματιά της στὸ χτίριο, πέρασε γραμμὴ τὰ παράθυρα. Καὶ νά, ποὺ στὴν τρίτη σειρά, στὸ ἀπάνου πάτωμα, εἶδε ἕνα ἄσπρο πανάκι νὰ σειέται κι᾽ ἕνα πρόσωπο μὲ μαῦρα γενάκια πίσω ἀπὸ τὰ σίδερα ἑνὸς παραθυριοῦ. Τὸ χέρι ἦταν περασμένο ἀπὸ ἕνα τετραγωνάκι καὶ κουνοῦσε τὸ μαντῆλι. Βέβαια σ᾽ αὐτὴν ἔγνεφε. Ἄλλος δὲν ἦταν κανείς. Ἡ Πολυξένη τὴν πρώτη στιγμὴ στάθηκε

σαστισμένη, ἀναποφάσιστη. Ποιὸς ἦταν καὶ γιὰ ποιὸ λόγο ὁ μακρινὸς ἐκεῖνος ἄνθρωπος ζητοῦσε νὰ τῆς τραβήξῃ τὴν προσοχή; Φυλακισμένος, δίχως ἄλλο. Συγγενής; φίλος; γνώριμος; Πῶς μποροῦσε νὰ ξέρῃ, ἀφοῦ ἡ ἀπόσταση ἦταν τέτοια ποὺ νὰ μὴ μπορῇ, ὅσο κι' ἂν ἔβλεπε καλά, νὰ ξεχωρίσῃ τὰ χαραχτηριστικά του. Τὸ χτίριο ἦταν πολὺ πίσω ἀπὸ τὴ μάντρα ποὺ σηκωνόταν ἔρριζα στὸ δρόμο κι' ἀνέβαινε στὸ ὕψος τῆς πρώτης σειρᾶς τῶν παραθυριῶν.

Ἡ Πολυξένη ἔφερε τὸ χέρι μιὰ - δυὸ φορὲς στὸ στῆθος, μὲ νόημα ποὺ ἔλεγε: «Ἐμένα φωνάζεις; ἐμένα;». Τὸ κεφάλι τοῦ μακρινοῦ ἀνθρώπου κουνήθηκε κάτου δυὸ φορές, ἀπαντῶντας μὲ τὸν ἴδιο βουβὸ τρόπο: «Ναί! Ναί!»

Ἡ παντομίμα αὐτὴ ἐπαναλήφτηκε ἄλλη μιὰ φορά. Ἡ Πολυξένη τώρα πιὰ ἦταν βέβαιη. Αὐτὴν καλοῦσε ὁ φυλακισμένος. Μὰ γιὰ ποιὸ λόγο; Τί τὴν ἤθελε; Ποῦ τὴν ἐγνώριζε; Τὴν εἶχε πάρει γιὰ καμμιὰν ἄλλη, γνωστή του, γελασμένος ἀπὸ τὴν ἀπόσταση; Ἢ μήπως εἶχε ἁρπάξει ἕνα ὄνομα, ἔτσι στὴν τύχη, καὶ τὄρριξε στὸν ἄνεμο γιὰ νὰ τὴν κάνῃ νὰ σταματήσῃ καὶ νὰ τὸν προσέξῃ;... Ξάφνου, τὸ μαντῆλι τραβήχτηκε μέσα καὶ τὸ χέρι κουνήθηκε κατὰ τὸ πρόσωπό του. Ὁ φυλακισμένος τῆς ἔστελνε τώρα φιλιά! Ἡ Πολυξένη ταράχτηκε. Γύρισε ἀριστερά, τράβηξε βιαστικὰ τὸ δρόμο της, σὰ νὰ τὴν κυνηγοῦσαν...

Σὰν ἔφτασε καμμιὰ πεντακοσαριὰ βήματα πέρ' ἀπὸ τὴ φυλακή, στάθηκε λαχανιασμένη. Τὰ γόνατά της τρέμανε. Κάθησε στὸ πεζοῦλι τοῦ μικροῦ γεφυριοῦ ποὺ ἦταν ἐκεῖ. Κατέβασε τὴν κίτρινη μαντήλα ἀπὸ τὸ κεφάλι της. Βρά-διαζε. Τ' ἀεράκι χάϊδεψε τὰ μαλλιά της, τῆς δρόσισε τὸ μέτωπο. Σιγὰ - σιγὰ ἡ ταραχή της κατέβαινε. Ἕνα πουλάκι φλετούρισε κοντά της. Ἡ γαλήνη τῆς ἐξοχῆς ἔμπαινε στὴν ψυχή της καὶ οἱ στοχασμοί της παίρνανε ἕνα δρόμο ποὺ τῆς φαινόταν εὐχάριστος. Πρώτη φορά, ὕστερ' ἀπὸ τὸ θάνατο τῆς μάννας της, δὲ συλλογιζότανε μὲ λύπη πὼς βραδιάζει καὶ πὼς θὰ πήγαινε στὴν καμαρούλα της τὴν ἔρημη, ν' ἀνοίξῃ τὴν πορτούλα της μὲ τὸ μεγάλο γύφτικο κλειδί, ν' ἀνάψῃ τὴ λαμπίτσα της, νὰ δειπνήσῃ φτωχικὰ καὶ ὕστερα νὰ πλα-

γιάση στὸ ξύλινο κρεββατάκι της. Ἀπόψε, χωρὶς νὰ ξέρῃ τὴν αἰτία, ἔνοιωθε ἀλαφρότερη τὴν ἀρφάνεια της.

Σηκώθηκε. Ἔσφιξε τὸ μπογαλάκι της κάτου ἀπὸ τὴ μασκάλη καὶ πήγαινε. Πέρασε τὰ τελευταῖα χωράφια, ποὺ εἶχαν κιόλας χωριστεῖ σὲ οἰκόπεδα σημαδεμένα μὲ ἄσπρα ἀγκωνάρια. Στὸ δρόμο ἀπάντησε δυὸ στρατιῶτες, παρακάτου ἕνα πολίτη μὲ κασκέττο ποὺ πήγαινε σφυρίζοντας. Δὲν τὴν ἐπρόσεξαν. Καὶ μήπως τὴν εἶχε προσέξει ποτὲ κανείς; τὴν ἐπείραξε κανεὶς ποτὲ στὸ δρόμο ἢ στὴ φάμπρικα ποὺ ἐδούλευε ἀπὸ μικρή, στὸ καρεκλάδικο; Ἄχ, τὸ ἤξερε ἡ Πολυξένη, τὸ ἤξερε καλά. Εἶχε ἕναν ἀχώριστο προστάτη: τὴν ἀσκήμια της.

Σὲ κάμποσην ὥρα ξεχώριοε τὰ πρῶτα σπίτια τῆς ἀπόμακρης συνοικίας της, χαμοκέλλες, μαγαζάκια, καλύβες μέσα σὲ λαχανόκηπους. Εἶχαν κιόλας ἀνάψει τὰ φῶτα. Ἀπὸ τὴ γωνιακὴ ταβέρνα βγαίνανε φωνὲς μεθυσμένων, τραγούδια, τσουγγρίσματα ποτηριῶν. Ἡ Πολυξένη ἔφτασε στὴν κατοικία της. Μιὰ ἁπλόχωρη μάντρα, χωρὶς πόρτα. Γύρω, ἀράδα τὰ καμαράκια καὶ τὰ μαγερειά. Κάθε κάμαρα καὶ μιὰ φαμίλια. Μερικὲς συγκάτοικες καθόντουσαν σὲ χαμηλὰ σκαμνάκια καὶ μιλοῦσαν δυνατά. Ἡ Πολυξένη τὶς καλησπέρισε. Οἱ γυναῖκες ἦταν ταραγμένες. Μιλοῦσαν γιὰ κάποιο φόνο ποὺ εἶχε γίνει λίγη ὥρα προτήτερα.

— Σὰν τὰ σκυλλιά, Κατήγκω μου! Χιουμήξανε ὁ ἕνας νὰ φάῃ τὸν ἄλλο. Φόρα τὰ μαχαίρια!

— Καὶ δὲ βρέθηκε ἕνας χριστιανὸς νὰ μπῇ στὴ μέση;

— Τί λές! Ποῦ νὰ κοτήσῃ; Μονάχα ὁ γιός μου πετάχτηκε ἀπὸ τὸ μαγαζί. Πωπώ, Γιώργη, τοῦ φωνάζω, μὴ μπαίνεις στὴ φωτιὰ κι' ἔχουμε ντράβαλα! Κοίτα τὴ δουλειά σου...

— Ἀρρεβωνιασμένος λέει ἦτανε;

— Ὁ φονιᾶς;

— Ὄχι καλέ, ὁ σκοτωμένος.

— Τὸν ἄμοιρο!

— Ἀμ κι' ὁ ἄλλος δὲ θὰ περάσῃ καλύτερα. Θὰ ρέψῃ στὴ φυλάκα...

Ἡ Πολυξένη, ποὺ ἄκουγε, δὲν εἶχε βγάλει μιλιά. Μὰ τὴν τελευταία στιγμὴ ρώτησε:

— Τὸν πιάσανε;

— Ποῦ νὰ τὸν πιάσουν; Πῆρε μπάλα τὰ περβόλια, ἄρατος γίνηκε!

Ἡ Πολυξένη ἀναστέναξε, φχαριστημένη. Χωρὶς νὰ ξέρῃ γιατί, ὁ νοῦς της εἶχε πάει στὸ φυλακισμένο. Δὲν ἦταν ἐκεῖνος! Μὰ καὶ ποιὸς τῆς ἔλεγε πὼς κι' ἐκεῖνος δὲν ἦταν φονιᾶς; Φονιᾶς! Ἀνατρίχιασε. Ἔκανε νὰ βάλῃ τὸ κλειδὶ στὴν κλειδωνιά, καὶ τὸ χέρι της ἔτρεμε. Ἅμα τὰ κατάφερε ν' ἀνοίξῃ, μπῆκε, κάθησε στὸ κρεββατάκι της, πέταξε τὴ μαντήλα ἀπὸ πάνω της. Ἀλάφρωσε...

Ἔγειρε, ἔτσι ὅπως ἦταν, στὸ κρεββάτι, μὲ τὸν ἀγκῶνα στηριγμένο στὸ μαξιλάρι, μὲ τὸ κεφάλι στὸ χέρι. Ἀπὸ τ' ἀνοιχτὸ παράθυρο ἔμπαινε τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ. Τὸ ἀνοιξιάτικο ἀεράκι τῆς ἔφερνε τὴν εὐωδιὰ τῆς ἀνθισμένης τζιτζιφιᾶς, τοῦ μόνου δέντρου τῆς αὐλῆς. Ἀπὸ μακριὰ ἐρχότανε τὸ μονότονο κουδούνισμα ἑνὸς μαγγανοπήγαδου, ἀπὸ κάποιο περβόλι. Τίγκ - τάγκ, τίγκ - τάγκ, τίγκ - τάγκ... Τὸ μυαλὸ τῆς Πολυξένης πῆρε ἀπόψε βράδι ἕνα πρωτάνοιχτο μονοπάτι. Συλλογιζότανε ὅλες τὶς φιλενάδες της, τὶς ζευγαρωμένες. Τὴ Σοφούλα ποὺ ἦταν ἀρρεβωνιασμένη μ' ἕνα καλὸ παιδί, μπαρμπερόπουλο, καὶ κάθε Κυριακὴ βράδι τὴν πήγαινε στὸ θέατρο, ἢ σὲ κανένα μακρινὸν περίπατο πιασμένη ἀπὸ τὸ μπράτσο του. Τὴ Λευτερίτσα τὴν Κουμιώτισσα ποὺ εἶχε ξετρελλάνει τέσσερις καὶ στὸ τέλος ξετρελλάθηκε κι' αὐτὴ μ' ἕναν πέμπτο, ἐμπορουπάλληλο. Τὴν ξαδέρφη της τὴ Ροδούλα, ποὺ τὴν εἶδε τὴν περασμένη Πρωτομαγιὰ στὸ μπράτσο ἑνὸς ὄμορφου παλληκαριοῦ μ' ἕνα μπουκέττο τριαντάφυλλα στὴν ἀγκαλιά. Κι' ἄλλες γνωστές της καὶ ἄγνωστες. Καὶ τὰ ζευγαράκια προχωροῦσαν σιγὰ - σιγά, κρατούμενα ἀπὸ τὴ μέση ἢ χεροπιασμένα, κάτου ἀπὸ τὶς ἀνθισμένες ἀκακίες, μέσα σὲ κήπους, στὸ χρυσὸ φῶς, προχωροῦσαν εὐτυχισμένα καὶ πότε - πότε στεκόντουσαν κι' ἀλλάζανε φιλιά. Κι' αὐτή, μονάχα αὐτή, ἦταν ἀσυντρόφευτη κι' ἔστεκε σὲ μιὰ γωνιὰ λυπημένη. Γιατὶ κανένας δὲν τὴν εἶχε προσέξει αὐτή,

κανένας δὲν τῆς εἶπε μιὰ λέξη ἐρωτική, μιὰ γλυκειὰ πρόταση, κανένας, ποτέ... Μὰ ἦταν ἀλήθεια τόσο ἄσκημη, τόσο ἀδικημένη ἀπὸ τὴ φύση; Πετάχτηκε ἀπότομα, πῆρε τὴ λαμπίτσα, τὴ σήκωσε κοντὰ στὸ κεφάλι της καὶ κοιτάχτηκε στὸ μικρὸν καθρέφτη τοῦ τοίχου. Ἀλλοίμονο! Ἡ μαυροκόκκινη βούλα ἦταν πάντα κεῖ, στὸ δεξί της μάγουλο, ὥς τ᾽ αὐτὶ — ἕνα μεγάλο βλαντὶ σὰν πατημένο σάπιο ροδάκινο· κι᾽ ἡ ἀκανόνιστη μύτη, καὶ τὸ σαγόνι τὸ σουβλερό, κι᾽ οἱ σκυφτοί της ὦμοι, ποὺ μέσα τους χωνότανε τὸ τριγωνικὸ κεφάλι, σὰ νἄθελε νὰ κρυφτῇ, νὰ καταχωνιαστῇ.

Ἡ Πολυξένη ἀκούμπησε τὴ λάμπα μακρύτερα, στὸ τραπεζάκι. Σκιὲς πέσανε στὸν καθρέφτη. Πῆρε τὴν κίτρινη σάρπα, τὴν ἔρριξε στὸ κεφάλι, ἔφερε μπροστὰ τὶς ἄκριες καὶ ἔκρυψε τὸ μισὸ πρόσωπο, τὸ σημαδεμένο, καὶ λίγο σαγόνι. Κοιτάχτηκε πάλι. Σὰ νὰ ἦταν ἄλλη τώρα. Τὰ μάτια της, μεγάλα, σκοτεινά, δείχτηκαν μεγαλύτερα μέσα στὴν κορνίζα τῆς σάρπας. Τέντωσε λίγο τὸ λαιμό. Στάθηκε ἔτσι λίγες στιγμές. Παρηγορήθηκε. «Ἔτσι πάει καλά» μουρμούρισε...

Ἐγδύθηκε ἡ Πολυξένη, ἔκλεισε τὸ παράθυρο, ἔσβυσε τὴ λάμπα καὶ πλάγιασε. Χίλιες ἰδέες μπερδεμένες σβούριζαν στὸ μυαλό της. Τὸ κουδούνισμα τοῦ μακρινοῦ μαγγανοπήγαδου τὴ νανούριζε γλυκά: Ντίγκ — ντάγκ... Ντίγκ — ντάγκ... ντίγκ — ντάγκ...

Τί ὄμορφα περνάει ὁ καιρὸς μὲ τὴν ἀγάπη! Γινεται ἄλλη ἡ ζωή...

— Ἑλένη μου, σ᾽ ἀγαπῶ!

— Ὤ, κι᾽ ἐγώ!.. Μὰ δὲ μὲ λένε Ἑλένη, φίλε μου... Πολυξένη μὲ λένε... στὄπα τόσες φορές...

— Ἄσε με νὰ σὲ λέω Ἑλένη. Ἔτσι ***πρέπει!***

— ***Πρέπει;..*** Δὲν καταλαβαίνω... δὲν ξέρω...

— Ἂν σὲ πῶ μ᾽ ἄλλο ὄνομα, ὅλα θὰ χαθοῦν... Τοῦτο τὄμορφο περιβόλι, τὰ νερά, τἄνθη, οἱ πεταλοῦδες· κι᾽ ἐμεῖς θὰ γίνουμε καπνός... Θἄναι φοβερό!

— Φοβερό; Τί θέλεις νὰ πῇς; Μὲ τρομάζεις! Καί... καὶ

τὰ μάτια σου φρέγγουν ἔτσι ἀλλόκοτα... Μὰ ποιὸς εἶσαι; ποιὸς εἶσαι;...

— Εἶμαι ἕνας...

«Στὰ ὅπλαααα!...».

Στὴν κορφὴ τοῦ τοίχου φανερώθηκε ἕνας στρατιώτης ἁρματωμένος. Ἡ λόγχη ἄστραψε στὸ χέρι του. Τὸ στόμα του, ποὺ ἔβγαλε τὴν τρομερὴ κραυγή, ἔμεινε ἀνοιχτὸ καὶ καὶ μιὰ φλόγα πηδοῦσε ἀπὸ μέσα τρεμουλιαστή, ἐνῷ τὰ μάτια του στηλώνονται ἀπάνω τους ἄγρια. Ἡ Πολυξένη πετάχτηκε ὄρθια. Μονομιᾶς χάθηκαν ὅλα. Καὶ ἡ κοπέλλα βρέθηκε πάλι στὴν καμαρούλα της, μονάχη, κι' ἔβλεπε μιὰ λουρίδα ἥλιο ποὺ σούρωνε ἀπὸ τὴ γρίλλια κι' ἔπαιζε στὸν ἀντικρυνὸ καθρέφτη...

Εἶχε ξημερώσει. Σηκώθηκε νὰ ἑτοιμαστῇ γιὰ τὴ φάμπρικα. Τέντωσε τὰ παραθυρόφυλλα. Φωτοπερίχυτη ἡ μέρα. Νίφτηκε, ἔρριξε ἕνα ποτῆρι νερὸ στὴ γλάστρα τοῦ βασιλικοῦ της, ἔψησε τὸ καφφεδάκι της στὸ καμινέτο. Ἅμα τὸν ἤπιε, βουτώντας ἕνα παξιμάδι, ἄρχισε νὰ ντύνεται γιὰ νὰ βγῇ. Σήμερα στάθηκε πολλὴ ὥρα στὸν καθρέφτη. Ἔδεσε τὴ σάρπα της, τὴν ἔλυσε, τὴν ξανάδεσε. Ὄχι ἔτσι... ἔτσι; Οὔτε... Νά, ἔτσι. Τώρα, μάλιστα! Τώρα φάνταζαν μόνο τὰ μάτια, ἡ μύτη, τὸ στόμα. Κρύφτηκαν τ' ἄλλα καὶ πρὸ πάντων ἐκεῖνο τὸ βλαντί, τὸ καταραμένο. Ἔρριξε μιὰ τελευταία ματιὰ στὸν καθρέφτη. Χαμογέλασε φχαριστημένη. Ἔπειτα βγῆκε μὲ γλήγορα βήματα...

— Καλημέρα, Πολυξένη! τῆς εἶπε μιὰ γειτόνισσα. Κάτι μπονόρας σήμερα.

— Ναί, ξύπνησα μπονόρας.

Καὶ τράβηξε.

Ἔκοψε μεσ' ἀπὸ τὰ χωράφια. Τὰ πόδια της πατοῦσαν μαλακὰ ἀπάνου στὸ χαμομῆλι. Πουλάκια πετοῦσαν στὸν ἀέρα. Ἄλλα πουλάκια, ἀόρατα, κελαϊδοῦσαν μέσα στὴν καρδιά της. Ἔσκυψε, ἔκοψε μιὰ παπαρούνα...

Ἅμα ἀντίκρυσε τὸ σταχτόμαυρο χτίριο, τὴν ἔπιασε ἕνα δυνατὸ χτυποκάρδι. Κόντηνε τὴν περπατησιά της καὶ μιὰ ἀδύνατη τρεμούλα τῆς λύγιζε τὰ γόνατα. Ὡς τόσο προχω-

ροῦσε. Ἅμα βρέθηκε ἀγνάντια στὰ καγκελλόφραχτα παράθυρα πῆρε λίγο κουράγιο καὶ σήκωσε τὸ κεφάλι. Ἕνα — δύο — τρία — τέσσερα — πέντε παράθυρα. Στὸ πέμπτο εἶναι ἢ στὸ ἕχτο; Στὸ πέμπτο βέβαια. Ὅλ' ἡ ψυχὴ τῆς Πολυξένης μαζεύτηκε στὰ μάτια... Ἄ, νάτος! Τὸ χλωμὸ πρόσωπο μὲ τὰ μαῦρα γενάκια, ἀκουμπισμένο στὰ σίδερα. Τὸ χέρι βγῆκε πάλι, τὸ μαντῆλι σάλεψε τρεῖς φορές. Ἡ Πολυξένη τέντωσε τὸ χέρι, χαιρετῶντας. Τὴν τρίτη φορὰ ἔρριξε τὸ λουλουδάκι. Ἡ παπαρούνα χάραξε μιὰ κόκκινη καμπύλη, ἔπεσε πάρα κάτου. Μὰ τὴν ἴδια στιγμὴ ἄκουσε φωνὲς πίσω της. Στρατιῶτες ἐρχόντουσαν ὡπλισμένοι, φέρνοντας ἕναν ἄνθρωπο πιστάγκωνα δεμένο. Ἡ κοπέλλα ἔνοιωσε στὴν καρδιὰ ἕναν πόνο, σὰ μαχαιριά. Καὶ γλήγορα, γλήγορα ξαναπῆρε τὸ δρόμο της...

Τὰ χέρια τῆς Πολυξένης δούλευαν σήμερα ἔτσι, ἀπὸ συνήθεια. Ἔπλεχε τὴν ψάθα γλήγορα, κανονικά, μὰ τὸ μυαλό της ἦταν ἀλλοῦ. Ἄλλη ψάθα ὕφαινε τὸ μυαλό της, κεντημένη μὲ ρόδα ἀπάνου στὸ πράσινο φόντο τῆς ἐλπίδας, πλουμισμένο μὲ πουλιὰ καὶ πεταλοῦδες. Ὧρες — ὧρες τῆς ἐρχότανε νὰ πάψῃ τὴ δουλειά, νὰ σηκωθῇ καὶ νὰ φωνάξῃ: «Τὸ ξέρετε; Μ' ἀγαπᾶνε καὶ μένα! Εἶναι κάποιος ποὺ μὲ ἀγαπᾷ! Τόνε βρῆκα κι' ἐγὼ τὸ δικό μου!..». Μὰ ποιὸς ἦταν; Ἂν τὴ ρωτοῦσαν γιὰ τ' ὄνομά του, τὴν τέχνη του, τὴν κατάστασή του, τί θ' ἀπαντοῦσε; Ἕνας ἄγνωστος φυλακισμένος, ἕνας κατάδικος γιὰ κλεψιά, ἤ... καὶ γιὰ τίποτα χειρότερο. Γιὰ φόνο, μπορεῖ...

Ἕνα κόκκινο σύγνεφο πέρασε μπροστὰ ἀπὸ τὰ μάτια της, καὶ γιὰ μιὰ φορὰ ἀκόμη ἀνατρίχιασε σύγκορμη... Ὤ, τί πικρὸς ἔρωτας! Καὶ ἡ Πολυξένη δὲν ἤξερε ἂν ἔπρεπε νὰ κλάψῃ ἀπὸ χαρὰ ἢ ἀπὸ λύπη.

Ἔτσι πέρασε ἡ μέρα της, μὲ χίλιες ἔγνοιες. Τὸ βραδάκι, σὰ σκόλασε, πῆρε πάλι τὴ στράτα βιαστική. Μὰ σὰν ἀντίκρυσε τὴ φυλακή, ἡ ἴδια πάλι σκηνή: Κόντηνε τὴν περπατησιά της, σήκωσε δειλὰ τὸ κεφάλι. Πίσω ἀπὸ τὰ σίδερα τὸ ἴδιο πρόσωπο, χλωμό, μὲ τὰ μαῦρα γενάκια. Τὸ μπρά-

τσο πέρασε πάλι ἔξω, τὸ ἄσπρο μαντῆλι σάλεψε. Ἡ Πολυξένη κούνησε μιὰ στιγμὴ τὸ χέρι. Ὕστερα τὴν ἔπιασε φόβος καὶ ἄρχισε νὰ φεύγῃ, σχεδὸν τρέχοντας.

Ὅσο περνοῦσαν οἱ μέρες, σὰν ἡ πρώτη ἐντύπωση ἄλλαξε σὲ μιὰ σταθερὴ ἱκανοποίηση, ἡ περιέργεια ἄρχισε νὰ βασανίζῃ τὴν ψυχή της. Ὤ, τί θἄδινε γιὰ νὰ μάθῃ! Μὰ πῶς; Νὰ πάῃ στὴ φυλακή, νὰ ρωτήσῃ τὸ σκοπό, τὸν ἐπιστάτη, τοὺς δεσμοφύλακες, νὰ ζητήσῃ νὰ δῇ ἀπὸ κοντὰ τὸ φυλακισμένο; Καὶ μόνο ποὺ τὸ συλλογίστηκε τὴν ἔπιασε τρεμούλα. Πῶς νὰ τολμήσῃ ἕνα τέτοιο πρᾶμα! Κι' ἔπειτα νὰ γυρέψῃ ποιόν; Τί ὄνομα νὰ πῇ; Μὲ ποιὰ πρόφαση; Ἔδιωξε τὴν ἰδέα ἀπὸ τὸ μυαλό της κι' οὔτε τὴν ξαναστοχάστηκε. Τόσο κουράγιο δὲ θὰ τὄπαιρνε ποτέ.

Ἕνα δειλινό, ὁ φυλακισμένος ἔκανε νὰ τῆς πετάξῃ κάτι. Κάποιο γραμματάκι σίγουρα, τυλιγμένο σὲ κάτι βαρύ, σὲ κανένα πετραδάκι γιὰ νὰ φτάσῃ σ' αὐτή. Μὰ δὲν ἔφτασε. Τὸ ἄσπρο πραματάκι ἔπεσε μέσα στὴ μάντρα. Μεγάλο τὸ μάκρος. Κρῖμα! Εἶδε καὶ τὰ δυὸ χέρια του τώρα, περασμένα ἀπὸ τὰ κάγκελλα, ν' ἀνοίγουν καὶ νὰ δένωνται σὲ κίνημα ἀπελπισιᾶς. Κρῖμα. Δὲ θὰ μποροῦσαν ποτὲ νὰ συνεννοηθοῦν. Οὔτε μὲ τὸ ταχυδρομεῖο βέβαια, ἀφοῦ δὲν ἤξερε ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου τ' ὄνομα.

Ποτέ; Μὰ γιατί τάχα; Γιατί ν' ἀπελπίζεται; Μιὰ μέρα θἄβγαινε κεῖνος ἀπὸ τή φυλακή. Αὐτὴ θὰ τὸν περίμενε. Ὅσα χρόνια, ὅσα. Ἐκτὸς ἂν... ἂν ἦταν νὰ μείνῃ ὅλη του τὴ ζωὴ μέσα, νὰ σαπίσῃ πίσω ἀπὸ τὰ μαῦρα κεῖνα σίδερα, νὰ πεθάνῃ, χωρὶς νὰ σμίξουν ποτέ, χωρὶς ποτὲ νὰ μιλήσῃ ὁ ἕνας στὸν ἄλλο. Καὶ ἡ Πολυξένη πήγαινε στὸ σπιτάκι της, λυπημένη τώρα, συλλογισμένη...

Μιὰ μέρα εἶδε κάτι παράξενο, ἀσυνήθιστο. Στὸ δρόμο πλάϊ, ἀντικρὺ στὴ φυλακή, ἕνας σκύλλος, μαῦρος, μεγαλόσωμος, στεκότανε ἀπάνου σ' ἕναν ὄχτο, μὲ τὴ μούρη ψηλά, μυρίζοντας τὸν ἀέρα. Κι' ἅμα φάνηκε τὸ γενάτο πρόσωπο πίσω ἀπὸ τὰ κάγγελλα, ὁ σκύλλος ἔμπηξε ἕνα χαρούμενο γαύγισμα, ἄρχισε νὰ τρέχῃ ἀπάνου — κάτου, νὰ δείχνῃ μὲ

χίλια πηδήματα τὴ χαρά του. Σάστισε ἡ Πολυξένη. Μὰ δὲν ἄργησε νὰ καταλάβῃ. Ὁ σκύλλος εἶχε βρεῖ τὸν ἀφεντικό του! Εἶχε λοιπὸν σκυλλὶ ὁ ἄγνωστος φίλος της. Μὰ τότε δὲ θἄταν κακὸς ἄνθρωπος. Οἱ κακοὶ δὲν ἀγαποῦν τὰ ζῷα. Κάθε ἄλλο...

Ἡ Πολυξένη πρόσεξε καλύτερα καὶ εἶδε πὼς ὁ σκύλλος ἦταν ἀπεριποίητος, ἄπλυτος, λιγνός. Ἔβγαλε ἀπὸ τὸ σακκουλάκι της ἕνα κομμάτι ψωμὶ ποὺ τῆς εἶχε περισσέψει ἀπὸ τὸ μεσημέρι καὶ τοῦ τὄρριξε. Ὁ σκύλλος τὄχαψε σὰ λιμασμένος, κουνῶντας τὴν οὐρά του. Ἡ Πολυξένη πλησίασε καὶ τοῦ χάϊδεψε τὸ κεφάλι, Ὁ σκύλλος τὴν ἐκοίταξε μὲ τὰ μεγάλα, ἔξυπνα μάτια του. Γινήκανε φίλοι. Ὁ φυλακισμένος μὲ τὸ πρόσωπο ἀκουμπισμένο στὰ σίδερα, τοὺς ἐκοίταζε. Ἔκλαιγε; Ποιὸς ξέρει...

Τὴν ἀκόλουθη μέρα καὶ τὴν παραπάνω ἡ Πολυξένη βρῆκε τὸ σκύλλο στὴν ἴδια θέση, νὰ κάθεται στὰ πισινά του καὶ ν᾽ ἀγναντεύῃ τὸ χτίριο. Ἦταν πάντα πιὸ λιγνός, κοκκαλιάρης. Ἅμα τὴν ἔβλεπε κουνοῦσε τὴν οὐρὰ κι᾽ ἄφηνε φωνοῦλες χαρᾶς. Ἡ κοπέλλα τὸν ταΐζε. Τὴν τρίτη μέρα σκέφτηκε νὰ τὸν πάρῃ μαζί της. Μὰ δὲν τὸν βρῆκε στὴ ταχτική του θέση. Μόνο τὸ χλωμὸ πρόσωπο ἦταν πάντα ἐκεῖ, στὸ παράθυρο. Μὲ τὰ χέρια ψηλότερα ἀπ᾽ τὸ κεφάλι, πιασμένος ἀπὸ τὰ σίδερα, εἶχε τὴ στάση τῆς ἄφωνης ἐγκαρτέρησης. Ἡ Πολυξένη προσπέρασε χαιρετῶντας.

Καὶ ἦρθε τὸ χινόπωρο, μὲ τὰ σύγνεφά του, μὲ τὰ κιτρινοφυλλιάσματα, μὲ τὶς σκιὲς ποὺ σέρνονταν στὴ βρεγμένη γῆς, στὰ σαπισμένα ξεράγκαθα, παντοῦ. Τὸ χτίριο γίνηκε πιὸ ζοφερὸ καὶ στὴν κορφὴ τοῦ τοίχου σάλευαν ἀπελπιστικὰ κάποια ξερὰ χορταράκια. Μὰ εἴτε βροχερὴ ἦταν ἡ μέρα, εἴτε ἀνάβροχη, ἡ Πολυξένη περνῶντας σταματοῦσε κι᾽ ἔρριχνε τὴ ματιά της στὸ παραθύρι. Ὁ σκύλλος εἶχε χαθῇ πειά. Μὰ τὰ μάτια τοῦ φυλακισμένου πάντα παραμόνευαν τὸ πέρασμά της, καὶ τ᾽ ἄσπρο μαντῆλι σάλευε μέσα στὸ νοτισμένον ἀέρα: «Ὥρα καλή! Ὥρα καλή!» Ἡ Πολυξένη ἔρριχνε μιὰ ματιὰ γύρω, κι᾽ ἂν βεβαιονόταν πὼς

ὁ τόπος ἦταν ἔρημος, ἔφερνε τὸ χέρι στὴν καρδιὰ πρῶτα, στὰ χείλη της ὕστερα, μιὰ στιγμή, βιαστικά, κι' ὕστερα τραβοῦσε τὸ δρόμο της...

Ὅμως ἕνα πρωΐ, διαβαίνοντας, δὲν εἶδε τὸ ἀγαπημένο πρόσωπο στὸ παραθύρι. Παραξενεύτηκε. Μπά! Γιατί; Κοντοστάθηκε. Ὕστερα προχώρησε. Στὸ στρίψιμο τοῦ δρόμου, πίσω ἀπὸ μιὰ μαντρούλα, στάθηκε πάλι ἀναποφάσιστη. Ἕνας κόμπος τῆς ἔδενε τὴν καρδιά. Νὰ ξαναγυρίσῃ; Κι' ἂν παρακολουθοῦσε κανένας τὶς κινήσεις της; Γιατὶ νὰ δώσῃ ὑποψίες; Καλύτερα νὰ πάῃ στὴ φάμπρικα καὶ νὰ περιμένῃ ὡς τὸ ἀπόγιομα...

Μὰ ὅλη κείνη τὴν ἡμέρα δὲ μπόρεσε νὰ δουλέψῃ. Εἶχε χάσει τὸ κέφι της. Τὸ μυαλό της, σὰν ἀρφανεμένο πουλί, φτερούγιαζε γύρω ἀπὸ τὸ σταχτόμαυρο χτίριο. Δὲν ἔβλεπε τὴν ὥρα νὰ σκολάσῃ. Σὰ χτύπησε ἡ καμπάνα τῆς ἀπόλυσης, πετάχτηκε ὄξω. Μαῦρος ὁ οὐρανός. Ἡ βροχὴ ξετύλιγε τὰ ὀγρά της κουβάρια. Πῆρε βιαστικὰ τὸ δρόμο. Χτυποῦσε ἡ καρδιά της μὲ λαχτάρα. Ζύγωσε στὴ φυλακή, σήκωσε τὰ μάτια ψηλά. Στὸ παράθυρο κανείς. Καὶ πάλι κανείς! Τὰ σιδερένια τετραγωνάκια ἄδεια καὶ πίσω ἕνα σκοτάδι, ἀδιαπέραστο, αἰνιγματικό.

Προχώρησε λίγα βήματα, ξαναγύρισε, μὲ τὰ μάτια καρφωμένα στὸ παράθυρο. Ἡ βροχή, δυναμωμένη τώρα, ἔπεφτε ἀπάνω της, μὰ ἡ Πολυξένη φαινόταν σὰ νὰ μὴ τὴν ἔνοιωθε... Τί νὰ συνέβαινε τάχα; Μὴν τὸν πήγανε σὲ ἄλλο κελλί; Μὴν εἶν' ἄρρωστος; Θεέ μου! Ἄρρωστος σ' ἕνα ἀχερένιο στρῶμα, μονάχος, ἔρημος, χωρὶς μιὰ παρηγοριά, μιὰ φροντίδα...

Βούρκωσαν τὰ μάτια της. Τὰ νερὰ κατέβαιναν καὶ τῆς ἔβρεχαν τὰ πόδια. Τὸ σκοτάδι ἔπεφτε. Φῶτα ἄρχισαν νὰ ἀνάβουν στὰ κελλιά. Κάθε παράθυρο γινότανε κι' ἕνα φωτερὸ μάτι, κυκλώπειο. Μονάχα ἕνα ἔμεινε σκοτεινό. Τὸ πέμπτο τῆς ἀπάνου σειρᾶς. Ἀλλοίμονο...

Ἡ Πολυξένη ἐξακολούθησε τὸ δρόμο της. Ἔφτασε σπίτι της μούσκεμα. Γδύθηκε ἀμέσως καὶ πλάγιασε νηστική... Ἀργά, περασμένα μεσάνυχτα, τὴν πῆρε ὁ ὕπνος· καὶ τὰ

ὄνειρά της ἦταν ἄσκημα, μπερδεμένα, μὲ στρατιῶτες ποὺ πάλαιβαν, μὲ μαύρους σκύλλους ποὺ ἔχασκαν μ᾽ ἀνοιχτὰ σαγόνια χωρὶς νὰ βγάζουν φωνή, μὲ μιὰ μαϊμοῦ ποὺ ἔτρεχε στὰ κεραμίδια τῆς φυλακῆς, ἀπάνου - κάτου, γλήγορη, σκαρφάλωνε στὴν κορφὴ τῆς καμινάδας καὶ χειρονομοῦσε.

Ξύπνησε ἀλαφιασμένη. Ἡ μέρα ἦταν γκρίζα, μὰ ἡ βροχὴ εἶχε πάψει. Ντύθηκε, ἔρριξε στοὺς ὤμους της τὴ μπέρτα της καὶ πῆρε δρόμο. Ἡ λύπη της ἦταν βαθύτερη σήμερα. Ἕνα κακὸ προμήνυμα τῆς ἔσφιγγε τὴν καρδιά.

Ὅταν ἀγνάντεψε τὴ φυλακή, τάχυνε τὸ βῆμα. Στὸ στρῆψιμο τοῦ δρόμου, πλάϊ στὸ γεφυράκι, εἶδ᾽ ἕνα μαῦρο πρᾶμα κουβαριασμένο χάμου. Τὸ μαῦρο πρᾶμα σάλεψε καὶ προχώρησε σ᾽ αὐτή. Ἦταν ὁ σκύλλος. Μὰ πῶς! Ζωντανὸς σκελετός, μὲ τὰ παΐδια πεταγμένα. Μόνο τὰ μάτια του λάμπανε πάντα, γιομᾶτα θλίψη. Μὲ τὸ κεφάλι κατεβασμένο ζύγωσε κοντά της, ἔτριψε τὴ μούρη του στὰ φουστάνια της. Ἡ Πολυξένη τὸν ἐχάϊδεψε, τοῦ εἶπε λόγια γλυκά. Ὕστερα προχώρησε, ἀκολουθούμενη ἀπὸ τὸ ζῷο.

Σὲ μιὰ πορτούλα τῆς μάντρας, στὸ πίσω μέρος τῆς φυλακῆς, ἡ Πολυξένη εἶδε μιὰ παράξενη κίνηση: Ἕν᾽ ἁμαξάκι χαμηλό, σκεπασμένο, κατάμαυρο, μ᾽ ἕνα σταυρὸ στὴν κορφή, ἔστεκε κεῖ. Ἕνας στρατιώτης κρατοῦσε μὲ τόνα χέρι τὸ χαλινάρι τοῦ ἀλόγου, μὲ τ᾽ ἄλλο τὸ καμουτσίκι. Δυὸ ἄλλοι στρατιῶτες καὶ δυὸ πολίτες μὲ σταχτιὰ στολὴ καὶ κασκέττα στεκόντουσαν κοντὰ στὴν πορτούλα σὰ νὰ περίμεναν κάτι. Ἀπὸ τὴν ἀνοιχτὴ πορτούλα φάνηκαν δυὸ ἄλλοι στρατιῶτες κουβαλῶντας μὲ κόπο — ὁ ἕνας μπροστά, κι᾽ ὁ ἄλλος πίσω — κάτι βαρύ, τυλιγμένο σὲ μιὰ κανελλιὰ κουβέρτα. Σὰ φτάσανε στ᾽ ἁμαξάκι κούνησαν τὸ δέμα τους μιά, δυὸ φορές, νὰ πάρῃ φόρα, καὶ τὸ πέταξαν μέσα. Τὴν ἴδια στιγμή, ἕνας παπᾶς μὲ τὸ πετραχῆλι του βγῆκε ἀπὸ τὴν πόρτα καὶ ἀνέβηκε στὸ πρῶτο διαμέρισμα τοῦ ἁμαξιοῦ. Μ᾽ ἕνα πήδημα σκαρφάλωσε κι᾽ ὁ στρατιώτης μὲ τὸ καμουτσίκι, χτύπησε τὸ ἄλογο καὶ τὸ ἁμαξάκι κυλίστηκε γλήγορα ἀπάνω στὸ λασπωμένο δρόμο. Ὁ σκύλλος ἔβγαλε ἕνα θρηνητικὸ οὔρλιασμα καὶ χύθηκε, τρέχοντας τὸ κατόπι.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΣΧΟΛΗ Α. ΤΕΡΖΗ

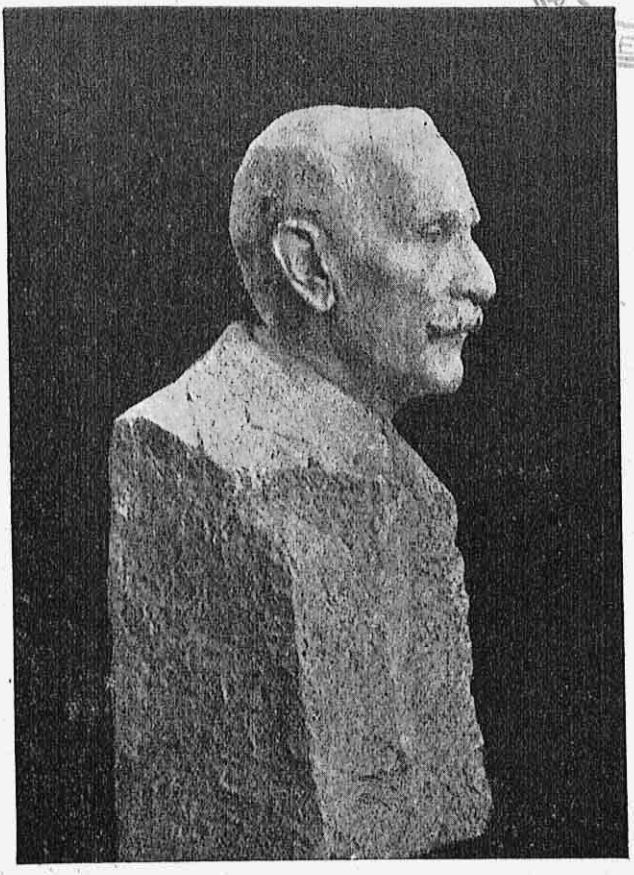

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ Λ. ΔΟΥΚΑ

Προτομὴ γενομένη ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του.

Ἡ Πολυξένη ἔνοιωσε τὰ γόνατά της νὰ λυγίζουν. Ἕνα δέντρο ἦταν ἐκεῖ. Πιάστηκε ἀπάνου του, καὶ μὲ τὰ μάτια θολά, σὰ μέσ' ἀπὸ καταχνιά, εἶδε τὸ μαῦρο ἁμάξι, τὸ μαῦρο σκύλλο, εἶδε τὰ σκοταδερὰ πράματα νὰ χάνωνται πέρα, μακριά, ἀνάμεσα στὰ κιτρινοφυλλιασμένα δέντρα, στὸ βάθος τοῦ ἀτέλειωτου δρόμου, σ' ἕναν κόσμον ἄλλο...

Πίσω της ἀκούστηκε ἕνας χτύπος. Οἱ δεσμοφύλακες κλείνανε τὴν πόρτα τῆς φυλακῆς.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΑΦΝΗΣ